

LÜGANUSE VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2023-2027

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Toimekeskkonna ülevaade	3
2. Põhitegevuse prognoos	5
3. Investeerimis- ja finantseerimistegevus	9
4. Arvestusüksus ja finantsdistsipliin	12

Lisa 1

Tabel 1 Kohaliku omavalitsuse strateegia vorm

Tabel 2 Kohaliku omavalitsuse investeeringud

Tabel 3 Arvestusüksuse strateegia vorm

Sissejuhatus

Lüganuse valla eelarvestrateegia on omavalitsuse 2023-2027 aasta eesmärkidega finantsprognoos, mis esitab tegevustulud, tegevuskulud, investeringud ja finantseerimistegevuse ning nendest lähtuvad rahavood. Eelarvestrateegia annab ülevaate Lüganuse valla arvestusüksuse finantsseisust, prognoosib tuleviku rahavoogude kujunemist, sätestab finantsdistsipliini tagamise meetmed ja esitab võimalikud riskistsenaariumid ehk võimaldab teha otsuseid arengu kavandamisel.

Eelarvestrateegia koostamise vajadus on määratud Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lg 1. Vastavalt seaduse § 37² lg 1 kinnitab vallavolikogu eelarvestrateegia määrusega.

Eelarvestrateegia esitab andmed Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse (KOFs) nõutud koosseisus ja kujul. Eelarvestrateegia vaadatakse üle iga-aastaselt ja kinnitatakse volikogu poolt esitamiseks rahandusministeeriumile.

1. Toimekeskkonna ülevaade

Majandusolud on pärast sõja puhkemist Eestis ja lähiriikides olnud keerulised. Majandusliku kindlustunde indikaatorid ja nendega käsikäes käiv majanduskasv on viimase pooleteise aasta jooksul liikunud allamäge. EL riikide majanduskasvu on pärssinud energia kiire hinnatõus ning sõjast tingitud kaubanduspiirangud. Eestit kui piiräärset majandust on idakaubanduse järsk langus mõjutanud keskmisest rohkem. Eesti kui suure ekspordi osakaaluga majanduse jaoks teeb olukorra keeruliseks EL keskmisest selgelt kehvem olukord meie lähinaabrite juures. 2022. aastal oli Eesti majandus statistika järgi ainukesena ELis languses ja langus on jätkunud ka sellel aastal.

Mitmete näitajate järgi on Eesti majandus viimaste aastate kriisidele siiski hästi vastu pidanud. Töötuse kasv sõja algusest on olnud mõõdukas ja paljuski seotud põgenike saabumisega, kes on tööturul olnud aktiivsed. Ettevõtted on suutnud kasvanud sisendhinnad väljamüügihindadesse enamasti üle kanda, kasumlikkust isegi kasvatades. Samal ajal on palgad kasvanud suhteliselt kiiresti, keskmiselt üle 10% aastas, kuigi hinnatõusule on see kasv kuni viimase ajani alla jäänud. 2022. aastal, pea 20% hinnatõusu tingimustes, õnnestus elanikkonnal tervikuna oma tarbimise taset kasvatada, kuigi reaalsissetulekud vähenesid oluliselt. Sellele aitasid kaasa viirusekriisi aegsete piirangute ajal kogunenud säästud ja pensioni II samba varade kasutuselevõtmine.

Hinnatõus aeglustub 2023. aasta jooksul kiiresti, jõudes aasta lõpuks alla 6% aastases võrdluses. See tähendab, et palga- ja pensionitulu ostujõud aasta kokkuvõttes suureneb. Eluasemega seotud kulude hinnatõus aeglustub energiahindade langusele pöördudes juba sellel aastal oluliselt, kuid toiduainete hinnatõus taandub visamalt. 2023. aasta kokkuvõttes jääb inflatsioon 10% alla ja järgmisel aastal 5% piiresse, aeglustudes edaspidi veelgi.

Hõivatute arv jätkab aastases arvestuses kasvu vaatamata keerulistele aegadele. 2023. aasta teises pooles töökohtade arv siiski väheneb, kuna nõudlus mõnedel eksporditurgudel on väga nõrk. Majandusolude paranedes järgmisel aastal taastuvad ka töökohad. Tööpuudus tõuseb siiski paari aasta jooksul mõõdukalt – töötuse ja hõive samaaegne kasv on võimalik sõjapõgenike lisandumise kaudu meie tööturule.

Palga reaalkasv taastub tänavu, kuid 2021. aasta ostujõu taseme saavutamine võtab aega. Käesoleva aasta brutopalga kasvuks ootame 11% ehk palgakasv püsib sisuliselt eelmise aasta tasemel. Inflatsiooni alanedes võib oodata ka palgakasvu normaliseerumist ning edaspidi püsib see majanduskasvuga võrreldes jõukohases tempos, ulatudes järgmisel aastal 6,6%ni ning edaspidi 5% läheduses. Hinnatõusu tõttu väheneb palga ostujõud eelmisel aastal ca 6% võrra, kuid pöördub kasvule käesoleva aasta teises pooles. Palga ostujõud taastub prognoosi kohaselt sõjaeelsele tasemele umbes 2025. aastaks.

Tabel 1 Majandusnäitajate prognoos (Rahandusministeerium)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
SKP reaalkasv	-0,5%	-2,0%	2,7%	3,0%	2,5%	2,2%
Tarbijahinnaindeks	19,4%	9,6%	4,6%	2,5%	1,7%	1,9%
Hõive kasv	4,1%	1,0%	0,4%	0,1%	0,0%	0,0%
Tööpuudus	5,6%	6,1%	6,7%	6,4%	6,2%	6,1%
Palgakasv	11,6%	11,2%	6,6%	5,3%	4,9%	4,5%
Eesti keskmine palk €	1 645	1 828	1 950	2 053	2 153	2 250

Lüganuse vald moodustus Kiviõli linna, Lüganuse valla ja Sonda valla liitumise tulemusel. Valla järgnevate aastate finantsvõimekuse kujunemisel mängivad võtmerolli eelkõige järgnevad tegurid:

1) Elanike arvu kiire vähenemine ja vananemine

Lähimal kümnendil väheneb seniste trendide jätkumisel valla elanike arv ligi 20%, seejuures tõuseb aga oluliselt eakate osakaal ning langeb nii laste kui ka tööealiste oma. Seega peab valla arengute üks olulisi fookuseid olema hea tervikliku elukeskkonna loomine noortele ja peredele, mis võimaldaks kasvõi mõnevõrra pidurdada väljarännet ning teisalt saada ka uusi elanikke. Hea elukeskkonna tutvustamisel on omakorda oluline järjepidev valla ja kogu piirkonna mainekujundus.

2) Avalike teenuste optimaalne korraldamine

Elanike arvu kiire vähenemine ning vananemine mõjutab valla tulubaasi (kasvav surve maksumaksjatele) aga samas ka nõudlust vallas pakutavate avalike teenuste järgi. Lisaks koolivõrgu korrastamisele, tuleb kaaluda ka muude avalikke teenuseid osutavate asutuste ühendamist, kinnisvara optimeerimist ning tegevuse tõhustamist.

3) Potentsiaali rakendamine rahvusvahelise puhke- ja seikluspiirkonnana

Lüganuse valla turismipotentsiaal on ainulaadne, võimalusi pakub nii tehismaastik kui ka looduslik keskkond. Kiviõli linnapiirile põlevkivi töötlemise tulemusena tekkinud aherainemäele on loodud ainulaadne külustusatraktsioon Kiviõli Seikluskeskus, endise Aidu karjääri aladel on loomisel atraktsioon Aidu Veemaa ning arenemas on ka mereäärne rannaala koos sadamaga. Ehk olemas on rahvusvahelise potentsiaaliga külustusobjektid. Potentsiaali realiseerimiseks on valla poolt vajalik nii taristu arendamine, Kiviõli linna avaliku ruumi kaasajastamine, koostöö objektide arendajate ja arendusorganisatsioonidega jms.

4) Hea elu-, tööstus/ettevõtlus- ja külustuskeskkonna kombineerimine

Lüganuse valla üheks teravamaks väljakutseks on põlevkivi kaevandamise ja töötlemise tulemusena tekkinud keskkonnamõjude leevendamine. Ühelt poolt on oluline endiste kaevandus- ja karjäärialade taaskasutusele võtmine, teisalt ka kaevandamise tulemusena tekkinud taristuprobleemide lahendamine koostöös arendajatega. Eraldi teemaks on uute võimalike kaevanduste lisandumine piirkonda, mis võiks kaasa tuua suures mahus töökohti, samas aga ka arvestavat mõju keskkonnale.

Elukeskkonna tasakaalustatud arenguks on vajalik tagada olukord, kus saaksid edukalt tegutseda nii keskkonnasõbralikud tööstusettevõtted kui ka turismiettevõtted. Samuti ettevõtluskeskkonna pidev mitmekesistamine ning uute ettevõtlust mõjutavate arendusprojektide realiseerimine. Nii tänaste elanike, potentsiaalsete tulijate kui ka külustajate jaoks on võtmetähtsusega aga hea ning turvalise looduskeskkonna säilimine.

2. Põhitegevuse prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOF-i regulatsioonist järgmisi tulusid: 1) maksutulud; 2) tulud kaupade ja teenuste müügist; 3) saadavad toetused; 4) muud tegevustulud.

Lüganuse valla 2023 eelarve põhitegevuse tulud on u 14,4 miljonit eurot ja põhitegevuse kulud 13,4 miljonit eurot, st põhitegevuse tulemon on 991 tuhat eurot.

Maksutulud moodustavad u poole eelarve tuludest, toetusfondi eraldis on u 4,2 miljonit ja tasandusfondi eraldis ligi 1,5 miljonit eurot. Kaevandamisõiguse tasu ja laekumine vee erikasutusest (ressursitasud) on mahus u 635 tuhat eurot. Kuludest 60,2% moodustavad personalikulud u 8,1 miljoni euroga, majandamiskulud on u 30,3% ehk u 4,1 miljonit eurot ning toetusi antakse u 1,2 miljoni euro väärtuses. 2023. aasta alguses oli vallal võlakohustusi u 4,9 miljonit eurot ja likviidseid vahendeid u 333 tuhat eurot. Ehk valla netovõlakoormuse tase oli u 35,6%.

Aastate 2009 ja 2022 võrdluses on Lüganuse valla maksumaksjate arv vähenenud 658 inimese võrra 4315-lt 3657-ni. Maksumaksjad moodustavad 45% elanikkonnast

ja 83% tööealisest elanikkonnast ning maksumaksja keskmine brutotulu jääb alla Eesti keskmise. Kui 2022.aastal oli Eesti keskmine palk 1645€, siis Lüganuse valla maksumaksja keskmine sissetulek oli 1305 eurot ehk 26% võrra väiksem. Vanaduspensioni saajaid on Lüganuse vallas keskmiselt 2820 inimest moodustades 35% kogu valla elanikkonnast. Valla tulumaksu laekumise kasv on järjepidevalt olnud väiksem keskmise palga kasvust, seda eelkõige tulenevalt maksumaksjate arvu pidevast vähenemisest.

Strateegia vaates iseloomustab tulude planeerimist pigem konservatiivsus.

Tabel 2 Põhitegevuse tulud (2023-2027)

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	14 372 769	12 964 368	13 655 266	14 083 353	14 732 033
Maksutulud	7 061 489	8 054 999	8 552 502	8 983 471	9 398 293
sh tulumaks	6 786 889	7 780 399	8 277 902	8 708 871	9 123 693
sh maamaks	274 600	274 600	274 600	274 600	274 600
sh muud maksutulud	0	0	0	0	0
Tulud kaupade ja teenuste müügist	519 715	514 559	536 068	555 474	574 693
Saadavad toetused tegevuskuludeks	6 156 565	3 759 809	3 931 696	3 909 409	4 124 047
sh tasandusfond	1 497 584	1 818 000	1 861 650	1 954 733	2 052 469
sh toetusfond	4 240 594	1 293 422	1 376 272	1 458 438	1 540 603
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	418 387	648 387	693 774	496 238	530 975
Muud tegevustulud	635 000	635 000	635 000	635 000	635 000

Põhitegevuse tulude prognoosi eeldused:

- Alates 2024. aastast suurendab kohalike omavalitsuste tulumaksu laekumist üldhoolduse rahastamise reform, mistõttu KOVid saavad alates 2024. aastast 2,5% residendist füüsilise isiku riiklikust pensionist, kuid samas vähendati residendist füüsilise isiku muust maksustatavast tulust KOVile laekuvat tulumaksumäära 11,96%-lt 11,89%-le. Muudatusega suureneb vähem tulukate KOVide tulumaksu laekumine ja samavõrra väheneb tulukamate KOVide tulumaksu laekumine. Eelarvestrateegias on tulumaksu laekumise kasv võrdne rahandusministeeriumi prognoositava palgakasvuga: tulumaks tõuseb 2024.a 6,6%, 2025.a 5,3%, 2026.a 4,9% ja 2027.a 4,5%. Riiklikust pensionist laekuva tulumaksu kasvu prognoosiks on tulenevalt rahandusministeeriumi majandusprognoosist keskmiselt 11,3% aastas.
- 2022.aastal viidi Maa-Ameti poolt läbi maade korraline hindamine, mille tulemused hakkavad kehtima alates 2024.a algusest. Maamaksu laekumine on arvestatud vastavalt Lüganuse Vallavolikogu poolt kehtestatud maamaksu määradele (29.06.2023 määrus nr 47). Võrreldes praegusega alanevad maamaksu maksimaalsed määrad alates 2024.a 2,5–5 korda, et vältida maamaksu liiga suureks muutumist tulevikus. Keskmisest kiiremini kasvanud maksustamishinnaga maadel tekib vajadus piirata maamaksu hüppelist kasvu, et ühegi inimese ega ettevõtte maamaks ei saaks olla varasema aastaga võrreldes suurem kui 10 protsenti. Sellest tulenevalt on arvestatud, et maamaksu laekumine ei muutu.
- tulud kaupade ja teenuste müügist suurenevad üldjuhul igal aastal rahandusministeeriumi prognoositud palgakasvu (60%) ja tarbijahinnaindeksi

(40%) kombineeritud muutuse võrra. 2024.aastal tulud kaupade ja teenuste müügist aga vähenevad riigistatavate koolide omatulude arvelt.

- laekumised kaevandamisõiguse tasust ja vee erikasutusest jäävad 2023.a tasemele, ehk prognoositav tulu on 635 000 eurot aastas.
- tasandusfondi laekumine suureneb 2024.a kokku 21,4%, kuna alates 2024.aastast eraldatakse kohalikele omavalitsustele vahendeid matusetootuseks, asendus- ja järelhooldusteenuseks ning pikaajaliseks hoolduseks läbi tasandusfondi ja tulumaksu laekumise. Alates 2025.a suureneb tasandusfondi laekumine keskmiselt 4% aastas.
- toetusfondi laekumine väheneb 2024.a 69,5% võrra, kuna väheneb saadav hariduskuludetoetus riigistatud koolide võrra. Lisaks ei eraldata alates 2024.aastast matusetootust, asendus- ja järelhooldusteenuse toetust ning pikajalise hoolduse toetust (hooldereformi toetust) mitte toetusfondi kaudu, vaid läbi tulumaksu ja tasandusfondi laekumise. Alates 2025.aastast suureneb toetusfond üldhariduskoolide õpetajate arvestusliku keskmise töötasu tõusu võrra.
- muud saadud toetused tegevuskuludeks suurenevad 2024-2025 aastatel tühjade korterelamute lammutamise projekti toetuse tõtt.

Kuna alates 2024.aastast vähe toetusfondi laekumine vähenevad ka põhitegevuse tulud. Aastatel 2024-2026 jäävad põhitegevuse tulud alla 2023.aasta tuludele, kuid aastal 2027 ületavad põhitegevuse tulud 2023.aasta tulusid 2,5% võrra ulatudes u 14,7 miljoni euron.

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOF-i regulatsioonist järgmisi kulusid: 1) antavad toetused; 2) muud tegevuskulud.

Tabel 3 Põhitegevuse kulud (2023-2027)

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	13 381 607	11 254 860	11 902 215	12 447 625	13 147 669
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 218 581	1 598 581	1 598 581	1 598 581	1 598 581
Muud tegevuskulud	12 163 026	9 656 279	10 303 634	10 849 044	11 549 088
sh personalikulud	8 057 779	5 870 725	6 424 806	7 035 204	7 663 823
sh majandamiskulud	4 050 647	3 730 954	3 824 228	3 759 240	3 830 665
sh muud kulud	54 600	54 600	54 600	54 600	54 600

Põhitegevuse kulud on prognoositud järgmistel eeldustel:

- personalikulude suurenemine tuleneb järgmistest prognoosidest:
 - Eesti Töandjate Kesklit, Eesti Ametiühingute Kesklit ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium sõlmisid hea tahte kokkuleppe 2024-2027 aasta töötasu alammäära suuruse ja meetodika kohta. Poolte eesmärgiks on aastaks 2027 jõuda töötasu alammäärani, mis on 50% keskmisest brutopalgast. Töötasu alammäära tõstmine toimub astmeliselt moodustades keskmisest palgast:
 - 2024.aastal 42,5%, prognoositav töötasu alammäär 829 eurot (tõus 14,3%, 725-lt eurolt 829-le eurole);
 - 2025.aastal 45%, prognoositav töötasu alammäär 924 eurot (tõus 11,5%)

- 2026.aastal 47,5%, prognoositav töötasu alammäär 1023 eurot (tõus 10,7%);
- 2027.aastal 50%, prognoositav töötasu alammäär 1125 eurot (tõus 10,0%)
- Vabariigi Valitsuse koalitsioonilepe ja tegevusprogramm aastateks 2023-2027 näeb ette nelja aastaga õpetajate palga tõstmist 120%-ni Eesti keskmisest palgast ning diferentseerimisfondi¹ osa suurenemist õpetajate palgafondist praeguselt 17%-lt 20%-le, mis toetab ka õpetajate keskmise palga tõusu (õpetajate töötasu alammäär + diferentseerimise fond). Sellest tulenevalt on eelarvestrateegias arvestatud üldhariduskoolide õpetajate töötasu alammäära tõusuks 2024.aastal 8,0% ehk 1749-lt eurolt 1889-le eurole, alates 2025.aastast tõus aeglustub jäädes 6% juurde ning prognoositav õpetajate töötasu alammäär 2025.aastal 2010 eurot, 2026.aastal 2130 eurot ja 2027.aastal 2250 eurot.
- Kiviõli Kunstide Kooli õpetajate töötasud tõusevad 2024.aastal 1749 euroni ehk keskmiselt 35,6% ning alates 2025.aastast võrdeliselt alampalga tõusuga.
- Jätkub koolieelsete lasteasutuste õpetajate töötasude sidumine üldhariduskooli õpetaja töötasu alammääraga: tulenevalt keeleseadusest ja selle alusel kehtestatud nõuetele vastaval lasteaiaõpetajal 90% ning samadele nõuetele vastaval magistrikraadiga või sellega võrdsustatud tasemega lasteaiaõpetajal 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast
- Koolieelsete lasteasutuse õpetaja abide töötasud tõusevad 2024.aastal 25% 800-lt eurolt 1000-le eurole ja alates 2025.aastast võrdeliselt alampalga tõusuga
- Lüganuse Vallavalitsuse (s.h majanduse ja sotsiaalse kaitse haldus) personalikulud tõusevad 2024.aastal 25% ning alates 2025.aastast võrdeliselt alampalga tõusuga.
- Ülejäänud asutuste ja töötajate töötasud tõusevad 2024.aastal 20% ja alates 2025.aastast võrdeliselt alampalga tõusuga.
- majandamiskulud suurenevad 2024.aastal 15% ja alates 2025.aastast võrdeliselt tarbijahinnatõusuga: 2025.a 2,5%, 2026.a 1,7% ja 2027.a 1,9%.
- antavad toetused tegevuskuludeks suurenevad 2024.a 31,2% tulenevalt hooldereformist ja selle kulude kajastamisest antavate sotsiaalabitoetuste all
- muude kulude all on kajastatud reservfond mahus u 50 tuhat eurot aastas.

Eelarvestrateegias on arvesse võetud järgmised üle eelarveaasta ulatuvad lepingujärgsed kulud:

- valla asutuste ja tänavavalgustuse elektrienergia ja võrguteenuste tasud;
- veevarustus- ja kanalisatsiooniteenuste tasud;
- hoonete kütmiseks kütuste ostmise;
- sideteenuste tasud;
- infosüsteemide hoolduse tasu;
- postiteenuste tasu;
- valveteenuste tasu;
- sõidukite ülalpidamise tasud;
- vallale kuuluvate hoonete kindlustamine;
- inventari rent, remont ja hooldus;

¹ nn puhverraha, mis võimaldab koolijuhtidel õpetajate töö- ja palgakorraldust paindlikumalt reguleerida

- infotehnoloogia tarkvara hooldus;
- elektriseadmete ja –süsteemide käiduteenuste tasud;
- hoonete ja ruumide korrashoiuteenuse tasud;
- soojusenergiaga varustamise tasud;
- hoonete küttesüsteemide hooldamise tasud;
- prügiveo tasud;
- vallateede hooldus- ja lumetõrjetööd;
- sotsiaalhoolekande asutuste teenuste osutamise tasu;
- õpilaste koolitransportteenuse tasu;
- bussiliinide doteerimine;
- koolidele õppematerjalide soetamine;
- koolide ja lasteaedade toiduainetega varustamise ja toitlustusteenuse osutamise tasu.
- vallavalitsuse töötajate ja ametnike tervisekontroll.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne. Eelarvestrateegia perioodil ületavad tulud igal aastal kulusid ning tulemi suhe tuludesse suureneb, saavutades aastaks 2027 suhe 10,8%.

Tabel 4 Põhitegevuse tulem (2023-2027)

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	14 372 769	12 964 368	13 655 266	14 083 353	14 732 033
Põhitegevuse kulud kokku	13 381 607	11 254 860	11 902 215	12 447 625	13 147 669
Põhitegevuse tulem	991 162	1 709 508	1 753 051	1 635 728	1 584 364
Tulemi suhe tuludesse	6,9%	13,2%	12,8%	11,6%	10,8%

Strateegia eesmärgiks on põhitegevuse tulude-kulude ülejäägi saavutamine võimalikult suurel määral, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse tekkimisele ja kasvule. Põhitegevuse tulemi maksimeerimisel (kui tulemi suhe tuludesse on suurem kui 12%) on maksimaalseks netovõlakoomuse ülempiiriks 100% põhitegevuse tuludest.

3. Investeerimis- ja finantseerimistegevus

Investeerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFIS-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) põhivara soetus; 2) põhivara müük; 3) põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine; 4) põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine; 5) osaluste soetus; 6) osaluste müük; 7) muude aktsiate ja osade soetus; 8) muude aktsiate ja osade müük; 9) antavad laenud; 10) tagasilaekuvad laenud; 11) finantstulud ja finantskulud.

Strateegiaperioodil investeerib Lüganuse vald nii omavahendite kui ka Euroopa Liidu ja siseriiklike toetuste arvelt. Investeerimistegevuses on kajastatud toetusi

(põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine) eeldataval määral, kuigi nende saamine ja suurus ei ole lõplikult selge.

Tabel 5 Investeeringustegevus (2023-2027)

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-1 607 340	-3 180 072	-3 926 850	-4 053 518	-1 568 091
Põhivara müük (+)	137 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Põhivara soetus (-) sh projektide omaosalus	-942 807	-2 845 000	-3 545 000	-4 005 000	-890 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	84 468	60 000	560 000	690 000	60 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-675 388	-120 000	-570 000	-270 000	-270 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	0	0	0	0
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0	0	0	0
Antavad laenud (-)	0	0	0	0	0
Finantstulud (+)	100	100	100	100	100
Finantskulud (-)	-210 713	-325 172	-421 950	-518 618	-518 191

Vallavara müügist prognoositav tulu on 2024.aastast 50 tuhat eurot aastas ja see suunatakse investeeringute katteks.

Strateegiaperioodil investeerib (põhivara soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine) vald kokku 14,1 miljonit eurot, sellest 13,0 miljonit omavahendite (sh laenud 10,6 miljonit) ja 1,5 miljonit toetuste arvelt. Suurimad investeeringud on majanduse, elamu- ja konnaalmajanduse ning hariduse valdkonnas.

Tabel 6 Investeeringustegevus valdkondade lõikes (2023-2027)

Investeeringud (põhivara soetus)	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	Kokku
01 Üldised valitsussektori teenused	81 396	30 000	55 000	55 000	105 000	326 396
02 Riigikaitse	0	25 000	25 000	25 000	0	75 000
03 Avalik kord ja julgeolek	5 000	15 000	50 000	50 000	0	120 000
04 Majandus	400 851	1 040 000	1 605 000	1 410 000	600 000	5 055 851
05 Keskkonnakaitse	25 000	30 000	140 000	0	0	195 000
06 Elamu- ja konnaalmajandus	240 000	1 190 000	1 345 000	900 000	100 000	3 775 000
07 Tervishoid	0	0	50 000	0	0	50 000
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	94 560	485 000	245 000	55 000	55 000	934 560
09 Haridus	54 000	30 000	30 000	1 410 000	30 000	1 554 000
10 Sotsiaalne kaitse	42 000	0	0	100 000	0	142 000
KÕIK KOKKU	942 807	2 845 000	3 545 000	4 005 000	890 000	12 227 807
sh toetuse arvelt	0	0	500 000	630 000	0	1 130 000
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	942 807	2 845 000	3 045 000	3 375 000	890 000	11 097 807

Finantseerimistehingud on eelarve põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe katmiseks teostatavad finantstehingud (laenude võtmised jms). Finantseerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse tulenevalt KOFIS-i regulatsioonist järgmisi elemente: 1) laenude võtmine; 2) võetud laenude tagasimaksmine.

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoormus ehk võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevaid vahendeid) kogusumma vahe, kus netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud kohustused. Netovõlakoormuse ülemmäär võib seaduse järgi kujuneda kuni 100% põhitegevuse tuludest, 2022 aasta lõpu seisuga oli valla netovõlakoormus u 35,6% ja selle ülemmäär 80%.

Lüganuse valla prognoositav põhitegevuse tulem võimaldab küll investeerida, kuid kuna aga vallal ei ole käesoleval hetkel suuri rahalisi reserve, siis tuleb investeringute katteallikaks võtta ka uusi kohustusi.

Tabel 7 Finantseerimistegevus (2023-2027)

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Finantseerimistegevus	389 398	1 662 023	2 405 970	2 514 552	113 069
Kohustiste võtmine (+)	882 000	2 165 000	3 115 000	3 365 000	1 060 000
Kohustiste tasumine (-)	-492 602	-502 977	-709 030	-850 448	-946 931
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-133 318	191 459	232 172	96 763	129 343
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	93 461	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	200 000	391 459	623 630	720 393	849 736
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	5 386 559	6 855 305	9 261 275	11 775 827	11 888 896

2023. aasta alguse seisuga oli vallal 12 laenu kogumahuga 4,8 miljonit eurot. Strateegia perioodil on kavas võtta uusi kohustusi 10,6 miljonit eurot ja tasuda kohustusi summas 3,5 miljonit eurot. Uute laenude puhul on arvestatud 20 aastase tagasimakse perioodiga ja intressimääraga 4%, esimesel aastal põhiosa tagasimakseid ei toimu.

Likviidsete vahendite mahu puhul tuleb arvestada, et kuna võimalike investeringutoetuste laekumine on ebaselge, siis tulude ülelaekumisel (kulude alatäitumisel) suureneb vabade vahendite jääk ja omakorda väheneb netovõlakoormuse tase, mis loob puhvri strateegias kavandatud investeringute elluviimiseks omarahastuse arvelt.

Tabel 8 Netovõlakoormuse lubatud ja tegelik määr

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Netovõlakoormus (eurodes)	5 186 559	6 463 846	8 637 644	11 055 434	11 039 160
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	11 498 215	12 964 368	13 655 266	13 085 825	11 090 548
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 311 656	6 500 522	5 017 622	2 030 391	51 388
Netovõlakoormus (%)	36,1%	49,9%	63,3%	78,5%	74,9%
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80%	100%	100%	93%	75%

Netovõlakoormuse ülempiir võib jääda vahemikku 60-100%, sõltudes omavalitsuse finantsvõimekusest. Kuni 2024. aastani on netovõlakoormuse ülemmääraks kas 10-kordne põhitegevuse tulem või 80% põhitegevuse tuludest, kumb on suurem, kuid mitte rohkem kui 100% põhitegevuse tuludest. Edaspidi hakkab vähenema 5% võrra aastas. Mida suurem on põhitegevuse tulem, seda rohkem suudetakse jooksvate tulude arvelt teha investeringuid ja tagasi maksta laenusid ning seda suurem võib olla omavalitsuse individuaalne netovõlakoormuse ülemmäär.

Valla netovõlakoormus jõuab strateegiaperioodi lõpuks maksimaalse määrani, mis tähendab, et peale strateegiaperioodi lõppu ei saa vald enam laenusid võtta.

4. Arvestusüksus ja finantsdistsipliin

Eelarvestrateegia koostatakse kohaliku omavalitsuse arvestusüksustele. Alates 2018.a Lüganuse vallal sõltuvaid üksuseid ei ole.

Lüganuse vallal on 2 valla valitseva mõju all olevat juriidilist isikut – tütarettevõtte AS Kiviõli Soojus (100% valla osalus) ja SA Kiviõli Tervisekeskus (66,7% valla osalus). Nimetatud äriühingud on küll valla eelarve konsolideerimise grupis, kuid nad ei ole käsitletavat KOFS § 2 punktis 9 defineeritud sõltuva üksusena ja käesolevas eelarvestrateegias neid ei kajastata.

Sõltuvate üksuste põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse arvutamiseks tuleb samuti rakendada KOFS-i vastavat meetodikat.

Arvestusüksuse konsolideeritud eelarvestrateegia perioodi põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormus vastavad KOFS-i normatiividele.

Tabel 9 Konsolideeritud näitajad 2023-2027

Lüganuse vald	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	14 372 769	12 964 368	13 655 266	14 083 353	14 732 033
Põhitegevuse kulud kokku	13 381 607	11 254 860	11 902 215	12 447 625	13 147 669
Põhitegevustulem	991 162	1 709 508	1 753 051	1 635 728	1 584 364
Investeeringustegevus kokku	-1 607 340	-3 180 072	-3 926 850	-4 053 518	-1 568 091
Eelarve tulem	-616 177	-1 470 565	-2 173 799	-2 417 790	16 274
Finantseerimistegevus	389 398	1 662 023	2 405 970	2 514 552	113 069
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-133 318	191 459	232 172	96 763	129 343
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	93 461	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	200 000	391 459	623 630	720 393	849 736
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	5 386 559	6 855 305	9 261 275	11 775 827	11 888 896
Netovõlakoormus (eurodes)	5 186 559	6 463 846	8 637 644	11 055 434	11 039 160
Netovõlakoormus (%)	36,1%	49,9%	63,3%	78,5%	74,9%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	11 498 215	12 964 368	13 655 266	13 085 825	11 090 548
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80%	100%	100%	93%	75%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 311 656	6 500 522	5 017 622	2 030 391	51 388

Tundlikkusanalüüsis on hinnatud olukorda, kus kavandatud eelarvetulude maht osutub väiksemaks või kohustuste intressikulud suuremaks võrreldes strateegia eeldustega.

Tabel 10 Tundlikkusanalüüsi stsenaariumid

Stsenaarium	Muutus	Kokkuhoiu vajadus omavalitsus	Kokkuhoiu vajadus arvestusüksus
Tulude aastane kasv on väiksem	2%	700 000	700 000
Tulude aastane kasv on väiksem	4%	1 800 000	1 800 000
Intressimäär on suurem	3%	400 000	400 000

Kokkuvõttes peab Lüganuse vald strateegiaperioodil kinni omavalitsustele riigi poolt kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmetest - kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoormuse ülemmäärast.

Lüganuse valla finantsolukord võimaldab strateegiaperioodil toetuste eeldatud laekumise korral ellu viia planeeritud investeeringud väärtuses 14,1 miljonit (sh toetused u 1,5 miljonit) eurot. See on ka maksimaalne investeeringute maht, kuna valla netovõlakoormus tõuseb lubatud piirini. Teisalt on Lüganuse valla eelarve väga tundlik väliskeskkonnast tulenevatele muutustele – eelarvetulude võimalikule vähenemisele on tarvilik reageerida põhitegevuse kulude täiendava kokkuhoiu ja planeeritud investeeringutest loobumisega. Kõrge laenukoormuse tõttu omab mõju ka intressimäärade kasv.